

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna preplata 2 K 40 h

Oglasi 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Hain, Pula

Nedjelja, 26. ožujka 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 255

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 25. ožujka. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Sjeverno i sjeveroistočno od Burkanova na Stripi provalili su honvedski odjeli, iza kabo su odbili jaki ruski napadaj, u neprijateljske jarke, te su razorili obrambene uredbe. Inače nikakvih osobitih događaja.

Talijansko i jugoistočno bojište.

Nikakove promjene.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. H. ö. t. podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 25. ožujka. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Položaj nije se od jučer osobito promijenio. U području Moze bilo je vrlo živahnih topovskih bojeva, u toku kojih je Verdun bio hicima zapaljen.

Istočno bojište.

Zapadno od Jakobstadta prešli su Rusi nastupom svježih sibirskih četa i po jakoj topovskoj pripravi ponovno na navalu, koja im se je skršila s mnogim gubicima. Jugo-zapadno od Jakobstadta i jugozapadno od Dvinskoga suzbili smo lahko malene provale. Isto su tako ostali sasvim bezuspješni svi neprijateljski napori sjeverno od Vidsyja. U okolici Naročkog jezera topovska paljba.

Balkansko bojište.

Za ponovljene ljetalačke navale bilo je neprijateljsko ljetalo u zračnoj borbi obooboreno, te topovskom vatrom uništeno.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 25. ožujka. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na različitim frontama nema znatnih promjena.

Brzjavni. Rat.

Zračni napadaj na Zeebrügge.

London, 20. Admiralat javlja: Jutros je zorom napalo pedeset engleskih, francuskih i belgijskih ljetala, praćenih sa petnaest bojnih ljetala, njemačku hidroplansku postaju u Zeebrügge i ljetaliste u Houtlade-u. Čini se, da je prouzrokovana znatna šteta. Lako je ljetalo imalo sa sobom popriječeno do 200 funti bomba. Sva su se ljetala neoštećena vratila. Jedan je belgijski časnik ranjen.

Borbe pred Verdunom.

Berlin, 23. Šef talijanskog glavnog stana Cadorna, posjetiti će sutra francuske položaje kod Verduna.

Reorganizacija engleskih četa u Egiptu.

London, 25. (D. u.) Službeno se javlja, da je obzirom na povoljni položaj poduzeta reorganizacija četa u Egiptu. General je Murray preuzeo vrhovno vodstvo u Egiptu, a general je Maxwell otputovao u Englesku.

Rusi u Ispahanu.

Kako petrogradska brzjavna agencija javlja, osvojili su dne 19. ožujka Rusi Ispahan.

Osvojenje toga velikoga trgovačkoga grada u središnjoj Perziji ne zadaje nikakvog osobitog presrećenja prema vijestima, koje su stizale već prije iz Petrograda o gibanju ruskih četa. Grad Ispahan broji do 80.000 žitelja, te je bio nekad glavni grad Irana. U njemu imade krasnih gradjevin, palača, mošeja i trgova, te se u njemu križaju ceste iz Sjeverne Perzije i Afganistana prema Perzijskom zaljevu. Upravo u tom se sastoji sva važnost zauzeća toga grada po Rusima. Englesko-ruskim ugovorom od 31. augusta 1907. bio je Ispahan dodijeljen ruskoj zoni (pojasu), no on leži na sjevernom rubu neutralnog područja. Svaki korak dalje vodi Rusu u neutralne zemlje, vodi ih smjerom prema Buširu i Bender-Abasu do Perzijskog zaljeva i prema tomu do eventualnog sukoba sa nezasićenom Engleskom. Napeto se očekuje, kako će Rusi izrabiti sadašnji položaj, da postignu reviziju ugovora od godine 1907. Njihovo je napredovanje i onako pobudilo u Engleskoj prilično očiti nemir.

Austro-Ugarska.

Socijalni demokrati u poljskom klubu.

Beč, 23. Povodom ustupa poljskih socijalnih demokrata u poljski klub i izbor njihovog zastupnika Daszynski za podpredsjednika istog kluba, izdao je Daszynski sljedeću izjavu:

„Prihvaćamo odluku da bude i naša stranka zastupana u klubu, jer smo si svjesni, da će taj korak ojačati silu velikog poljskog naroda, jer je skoro sva njegova zemlja pretvorena u jedno bojište. Mi smatramo ujedinjenje svih narodnih sila najvažnijim uvjetom njegovog opstanka. Ne pristupamo u klub kao političkoj organizaciji, nego hoćemo da stvorimo jedinstveno i ukupno zastupstvo svega poljskog naroda, što u Austriji živi. Ovo jedinstvo mora očitovali, da je ujedinjenje čitavog poljskog naroda u ratnim vremenima nepovrijediva zapovjed poljske državne mudrosti, koja obvezuje sve Poljake“.

Balkan.

Sve to veći troškovi Rumunjske za naoružanje.

Bukarest, 23. Izdaci rumunjske vojne uprave iznakašuju ove godine 115 milijuna leja, to jest 16.870.000 leja više nego li lanjske godine.

Sjednice parlamenta nastavljene.

Bukarest, 25. (D. u.) Zasjedanje je parlamenta nastavljeno do 14. aprila.

Rusija.

Ruske bojazni pred snagom središnjih vlasti.

Kopenhagen, 23. U listu Novoje Vremja izašao je iz pera M. Menčikova važan članak, koji je pobudio opću pozornost. On ističe, da su Nijemci utvrdili na strašni način ruska područja što su ih zaposjeli. Njihove su utvrde izgrađeno željezom i betonom, ograđene su širokim žičnim ogradama, te upravo načičkane teskim topovima i bezbrojem strojnih pušaka. Nijemci su pretvorili čitavu Poljsku i ostalu rusku frontu u lanac utvrda, kao što su Sevastopol i Plevna. Saveznici zaposedaju 15 ruskih gubernija, koje su kao od same prirode stvorene za obranu. Svuda širokih rijeka, jezera, blata i šuma, preko kojih ne može neprijatelj da prodje. Kaže se, da su Nijemci upravo na začudni način izmislili svakovrsnih načina obrane. Uspjelo im je u ratu, da ostvare mnogo stvari, na koje nije u miru nitko ni mislio. Na najozbiljniji su se način poslužili strojevima, da pristide i nadomjeste ljudske sile. Menčikov navadja vojnički list Ruski Invalid, koji kaže, da će se njemačka vojska pretvoriti doskora u neprekidnu bateriju strojnih pušaka, Osobito u posljednje doba zauzela je njemačka strojna puška takvo mjesto, da ima puno veće važnosti od slavne „krupne Berte“. A još gore će biti za njihove neprijatelje, kad budu Nijemci podupri djelo svojih strojnih pušaka automatičnim puškama.

Skorašnji odstup ruske ministra financija.

Rotterdam, 23. Kao što razni znakovi kažu, ne će se ruski ministar financija Bark dugo održati. Morat će doskora da odstupi uslijed teških razmirica s ministrom predsjednikom Stürmerom.

Italija.

Iz talijanskog časničkog zbora

Rim, 23. Generalmajor Zauchi je umro. General-poručnik Pedotti je umirovljen; general-poručnik Angelotti postao je zapovjednikom milanskog vojnog zbora, čiji je zapovjednik Sapelli premjesten u Turin.

Putovanje engleskih i belgijskih ministara.

Lugano, 25. (D. u.) Po listu Giornale d'Italia dospjeti će sutra u Paris osim Asquitha još i Grey, Kitchener a možda i Lloyd George, kao što i belgijski ministri Broqueville i Bayens. Lloyd George i Grey putovati će po svrj prilici po pariskoj konferenciji u Rim u oficijelne posjete.

Izmjena talijansko-engleskih nota glede Egipta.

Rim, 24. Sonnino i engleski poslanik su izmijenili juče nekoliko nota, kojima je svrha, da urede nekoliko pitanja, koja se tiču Egipta i u kojima su koli Talijani toli Nijemci interesovani. Talijanska je vlada privoljela produženju uređivanja miješanih sudbenih stolova. Engleska se je vlada obvezala, da će postići od Egipta imenovanje drugog jednog talijanskog suca kod rečenih sudbenih stolova. Tom se je zgodom raspravljalo i uredilo također nekoliko pitanja o eventualnom

ukinuće kapitulacija, kao što pitanje i o položaju kolonijalnih podanika. Engleska je izjavila, da je ona uvijek priznavala važnost talijanskih interesa, te se je ujedno formalno iskazala za načelo jednakosti talijanskih interesa i talijanskih podanika, koji sad borave u Egiptu, a i glede podanika ostalih država. Talijanska je vlada pristala uz te uvjete na eventualno ukinuće kapitulacija i na prerođenje miješanil sudbenih stolova, ako i druge velelasti na to pristanu.

Lugano, 24. Novinstvo ističe veliku važnost englesko-talijanskog ugovora, koji pruža talijanskim podanicima u Egiptu potpunu ravnopravnost sa podanicima svake druge velelasti. List Corriere della sera piše, da sve ovo znači talijansko priznanje engleskog protektorata nad Egiptom i da to posve odgovara tiješnom prijateljstvu, koje je od vjeka postojalo izmedju Engleske i Italije na uhar talijanskih interesa u Sredozemnom moru.

Dogodjaji na moru.

Razoružanje trgovačkih brodova.

Amsterdam, 25. (D. u.) Prema vijestima iz Washingtona oklonili su saveznici u načelu potjecaj državnog tajnika, da se trgovački brodovi razoružaju.

Rat na moru.

London, 25. (D. u.) Reuter javlja, da je potopljen danski parobrod Christiansund. Mornčad je spašena.

London, 25. (D. u.) Reuter javlja: Engleski parobrod Fulmar potopljen. Osamnaest ljudi od mornčadi spašeno.

Potopljeni engleski parobrodi.

London, 25. (D. u.) Postanski je parobrod Sussex (5686 t.), koji je obavljao redovitu službu izmedju Dieppea i Folkestonea, bio je torpedovan kod Dieppea. Imao je na brodu 300 putnika, po najviše Francuza i 50 ljudi posade. Svi su putnici spašeni. Brod se još drži nad vodom.

London, 25. (D. u.) Daily Mail javlja iz Folkestonea: Parobrod je Sussex bio torpedovan u 4 sata po podne. Torpedo je prodio u proslor strojeva, te je ozlijedio više ljudi.

London, 25. (D. u.) Postanski je parobrod Englishman od društva „Mississippi and Dominion Steamship Company“ potonuo. Prema posljednjim vijestima spasilo se je 86 putnika.

Francuži o potopljenju Elektro.

Paris, 25. (D. u.) Listovi donasaju izvadka pisma ministra mornarice na izvanskoj ministra, gdje se na temelju izvješća zapovjednika podmornice priznaje činjenicu potopljenja austrougarskog bolničkog broda Elektro. Ministar saopće, da prema izvješću nije Elektro nosila propisanog znaka. Kaže, da je istraga u toku. Ako bude proizaslo, da je austrougarsko saopćenje istinito, poduzeti će se nužne mjere.

(Opaska: Mi upućujemo na izvješće e. i kr. mornaričnog zapovjedništva, da je bila Elektro saobraćajna svim propisanim znakovima).

Pitanje brodarine u francuskom parlamentu.

Paris, 25. (D. u.) U komori odgovorio je državni podtajnik mornaričnog ureda Nail na upit o krizi brodarine, te je izjavio, da su glavni uzroci povišenju brodarine dardanelsko i solunsko poduzeće, kao što i rat s polimornicima. Ministar je radnja pomirno nužne mjere da ukloni zastoj u lukama. Vlada će čim prije izvijestiti komoru o izvedenju tih mjera. Riješenje pitanja sastoji u sporazumljenju izmedju saveznika. To će se izvršiti za to, da se prištedi zemlji teret prevlake skupe živežnih sredstava.

Brodarinska je kriza cijena, da se pobjedu iskupi, te bi neprijatelji Francuske bili sretni, da su ispostavljeni brodarinskoj krizi, na mjesto živežnoj, od koje oni trpe.

Komora je prihvatila dnevni red, gdje se je vladinu izjavu primilo s odobravanjem na znanje.

Admiral barnn Sturdee.

Haag, 24. Westminster Gazette priopćuje, da je admiral Sturdee, koji je zapovjedao na engleskim brodovljem u pomorskoj bici kod otočja Falkland, bio imenovan barunom.

Amerika.

Amerikanske ratne dobave.

Rotterdam, 23. Brojke, sto ih je trgovački ured Sjedinjenih država objelodanio o amerikalanskom izvozu otkrivaju, kakav je ogromni broj ratnog materijala Amerika prodala ratujućim strankama. Stavila im je na raspolaganje za 765 milijuna eksplozivnih tvari. Za 467 milijuna automobila, za 23 milijuna letjela, za 498 milijuna kornja i mazga. Željeza i ojejala izvozila je Amerika za 1623 milijuna maraka, a to u obliku topova, strojnih i navidnih pušaka, bodljikave žice i inog ratnog materijala.

Neprijateljski ratni izvješaji.

Rusija.

Službeni ruski izvješaj o bojevima kod Dvinskog.

Petrograd, 21. Službeni izvjestaj od 20. o. m. j.:

Zapadna fronta.

U okolici jezera Kanger pokušao je bio jedan njemački odio, da prodre u naše linije, no suzbili smo ga vatrom. U okolišu južno od Dvinskog došlo je u pojedinim odsjecima do žestoke topovske i pješadijske vatre. Neprijateljski su napadaji južno od jezera Dvrisvatj bili odbijeni. U okolišu istočno od Tveresa (5 kiloaetara) osvojili smo na juris mjestancie Veliko Selo. Južno od Tveresa odbili smo dva neprijateljska napadaja i otef dvije strojne puške. Izmedju jezera Naroč i Visnje zaposele su iza uspjelog boja naše čete selo Zanoroče (južno od jezera Naroč), te dio neprijateljskih jaraka kod sela Ostrovlanj (sjeverno od jezera Visnje).

Galicija.

Na Dnjestru osvojili su naše čete iza artiljerijske priprave čvrstom jednom navalom jarke i mostovnu glavicu istočno od sela Mihalce (4 kilometra zapadno od Usćieskog).

Italija.

Beč, 23. Izvješaj glavnog talijanskog stupa od 22. marta: U noći na 21. pokušali su neprijateljski pješadijski odjeli da iznenade naše položaje kod usća rijeke Ribori (dolina Davna), u dolini Grosi (Rio Camera, Ecava) sjeveroistočno od Piazzae (dolina Terragnolo) i na uzvisini Ravnlac, no bili su svagdje suzbijeni. Na podnožju uzvisine Santa Maria (Tolminjski odsječak) proveo je neprijatelj iste noći napadaj, koji smo mi svojom vatrom sa boka pozdravili, te se je isti raspo u pojedine izvidnice, koje smo lagano mogli suzbiti. Topničko je djelovanje na čitavoj fronti trajalo i juče uza sve to, što je nastupilo bilo zlo vrijeme.

Francuska.

Paris, 22. Službeni izvjestaj u 11 sati u noći:

U Argonama upravlili smo koncentričnu vatra na njemačke obrambene utvrde sjeverno od Four de Paris i od Fille-Morte. U okolici Montfaucou-Contillois te izmedju Haute-Chevauchee i vrha br. 205. bilo je navala i povoljnih herba s minama. Po žestokoj paljbi, koja je cijeli dan potrajala, poduzeli su Nijemci više navala protiv naše fronte izmedju konca avocourtske šume i sela Malancourt. Zapriječili smo sve pokušaje neprijateljske, da provali iz avocourtske šume svojom topovskom i pušcanom vatrom. Neprijatelj je uspjeo, da dopre na maleni brežuljak Haucourt po prilici jedan kilometar od Malancourta. Istočno od Moze žestoka puenjava u području Donaumonta i Vauxa.

Bojne poljane.

Nadmoć njemačke strategije.

Metoda koncentričnoga napadanja olakoćuje Nijemcima pred Verdunom svladavati teškoće frontalnog prodiranja vrstom strategično kombiniranih pojedinih udara. Kod napadaja u velikom slogu,

koje su Nijemci pred jednim mjesecom počeli poduzimati, veoma su im dobro dosli njihovi temeljni položaji, kojima su oni u velikom luku opkolili Verdun, a u prvj vrsti to da su zasjeli Maaske visine medju Combresom i S. Michielom. Ti su temeljni položaji, koje su oni vremenom i sistematično usavršili, bili su predpriprava za buduću napadaj na tvrđavu. Ne čini ništa, ako su morali pred godinu i po dana tvrđavu ostaviti, premda je onda bila čvršće opkoljena. Početni je položaj bio takav, da se je moralo brzo računati sa koncentričnim djelovanjem, kada je već prvi lokalni predor uspio.

Nijemci su namjeravali pridrijeti frontu na desnom brijegu Maasa prema Louvemontu. Uzevši za podlagu pravu podrtru točku, navlajivalo se je na desno i lijevo u već smalaksale redove, te se je tako koncentrično napredujući sa artiljerijom i pješadijom osvajalo brežuljak za brežuljkom, dok se nije praznina tako rasirila te bila cijele fronte Woëvre tako ispotkopana te je morala nenadano, da pred frontalnim pritiskom uzmakne te dok nije francuska fronta lijevo Maase bila od njemačke vatre, što je dolazila i u bok i u ledja tako ugrožena, da je frontalna navala u prvom njezinom poletu prešavši potok Forges dospjela do šumom oblasnih gora te kod drugog jurisa zaposejla Morte homme. Dok su medjutim desno Maase jurisajuće čete presle granice utvrđenog pasa te se tako čvrsto borile i napredovale prema fortu Vaux, došlo je zapadno Maase do nenadnog udara, koji ju doveo do potpunog uspjeha.

Dok su se prednje njemačke linije vodile sjeverno i sjeverozapadno ceste Bethincourt-Malanesurt-Avocourt, tako da je česta sama i sva ova mjesta bila u francuskim rukama, prodrli su njemački bataljuni francusku liniju medju Malancourt i Avocourtom te su osvojili neprijateljske položaje u šumi i kraj šume sjeveroistočno Avocourta. Iz njemačkih izvješajta ne proizilazi, kako su veliko područje Nijemci osvojili, čini se ali da su Nijemci došli skoro do sredine trokuta Malancourt-Avocourt-Esnes. Ako se bude na tome mjestu naprijed išlo, mogao bi se taj napredak strategično upotrijebiti kod navale na visine medju Hancourtom i Esnes (visine 304 m), jer Avoi courtska šuma leži u boku ovih visina, koje bi mogle biti napadnute sa sjevera i sa zapada. One su visine za Francuze od najveće važnosti. Ove kriju cijelu frontu kod Morte homme, kao što i položaj četa, koje drže Malancourt-Bethincourt i uzvisine kod Gumiersa.

Tu visinu 304 još Nijemci nijesu zauzeli, kada bi im bilo poslo za rukom te bi Francuzi morali uzimajući za cestu Avocourt-Esnes-Chattecourt još ne bi oni bili kod svoga cilja, ali vidi se česta, i dolazi se svakim danom do čvršćega uvjerenja, da ne će Francuzi moći postaviti na put ništa, što bi bilo jednako vrijednom i promišljenom njemačkom vodstvu, izvrstnom djelovanju njemačkog topništva i hrabrosti jurisajućih četa. Svaki pojedini Francuz se bez sumnje bori izvrsno i taktična obrana je izvanredno čvrsta, ali čini se, da su branitelji Verduna u strategičkom obziru već onemogli. Ako budu Nijemci u budućee tako jednakomjerno i uspješno napredovali, mogao bi strateški položaj Verduna postati za Francuze neuadrživi i ako bi oni mogli biti u stanju, da na jednom ili drugom dijelu fronte uzdrže njemački pritisak.

Pruge, koje vode k onim ogromnim masama, što su sakupljene oko Verduna ne mogu se po volji mijenjati. Tvrdjavi uzfali ona elasticiteta, u kojoj se zapadno sastoji jaleko tvrđjave. Cilj, za kojim idu Nijemci, još je daleko i zahtijeva mnogo snage. Snaga ne manjka ali treba je ustrpljivosti.

„Hrvatski List“ može se kupiti već u 6 i pol sati ujutro u našoj prodavnici Via Sissano broj 3 (Uprava „Il Gazzettino di Pola“, gdje se prodaje također „Polaer Tagblatt“.

Ratna literatura o Hrvatima.

Nedavno je u nakladnoj knjižari Mirka Breyera u Zagrebu izašla knjiga jednakog teksta, a dvojakova naslova i dvojakov u neku ruku formalnoga izgleda. Prvo je knjizi naslov „Elementar Grammatik der kroatischen (serbischen) Sprache, von Milan Resetar, Professor der slavischen Philologie an der Wiener Universität“. Drugoj knjizi je naslov „Elementar Grammatik der serbischen (kroatischen) Sprache“ itd. U predgovoru veli sam autor, jedan od najpoznatijih stručnjaka u poznavanju hrvatskog ili srpskog jezika, da je dvojakli naslov poradi toga odabrao, jer je djelo izašlo u dva raznolika izdanja. U jednoj je knjizi hrvatsko-srpski tekst ćirilicom, a u drugoj opet latinicom nastupan. Prvo je izdanje naime određeno za one, koji hoće da se nauče hrvatsko-srpskom jeziku onako, kako se prije svega piše i govori u Srbiji, dok je opet drugo izdanje određeno za one, što hoće da nauče hrvatsko-srpski jezik kako ga govori većina pučanstva u Hrvatskoj. Autor naglašuje, da je u obim izdanjima uporabio hrvatsko-srpsku, dotično srpsko-hrvatsku nomenklaturu, da time manifestira posvećenost jednoj jeziku, koje se najbolje dokazuje time, što su oba izdanja tekstuualno posve jedinstvena, samo što je unutar njemačkog teksta hrvatsko-srpski dio sad pisan ćirilicom, sad opet latinicom. Autor još spominje, da mu se pričinja, da nije moguće za onoga, koji bi rado da nauči naš jezik, tad bi bio uze latinicu hrvatsko-srpskih riječi dostupno ćirilicu, ili opet obratno. Gramatika je ova djelo za sebe, ali ipak prvi dio jednog potpunog jezičnog tečaja hrvatsko-srpskog jezika, čiji će drugi dio sadržavati vježbenicu za čitanje, a konverzacija u svojem trećem dijelu. Pisac veli, da nije naučio odustao od predviđaja, da onaj, koji se neće učiti hrvatsko-srpskom jeziku, mora da imade neko predznanje bilo kojeg slavenskog jezika, već je više položio važnost na to da onaj, koji uči naš jezik, mora da poznae bar donekle njemačku gramatiku.

U prvom poglavlju svoje gramatike prikazuje Resetar opseg srpsko-hrvatskog jezika, te veli da govore Hrvati i Srbi jednako, dakle velika većina pučanstva u Srbiji. Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, onda u manjoj polovici Istarskoj, konačno u nekim krajevima Ugarske, naime u Medjumurju i na granici Stajerske, u jednom dijelu nekadašnje Serpske Vojvodine u Južnoj Ugarskoj L. J. u Bačkoj između Dunava i Tisze i u Banatu između Tisze i Sedmogradске. Osim ovoga susvislog područja služe se hrvatskim jezikom i manje ili više — drugim jezikim ispremijsane — jezične kolonije, koje u Ugarskoj idu uzduž granice od Medjumurja pa sve do Dunava, pa se u nekim selima uz lijevu obalu Dunava, pa u Dolnoj Austriji i Moravskoj ukazuju kao posobni izdanci. Drugi se niz kolonija nalazi u centru Ugarske većinom uz Dunav sve do u blizini Budimpešte. Broj se Srba i Hrvata — veli autor — ne može za sad točno opredijeliti, jer se ne zna hoće li Srbima uspjeli da u novim srpskim krajevima tamošnje Slavene asimiliraju, ali ako se prihvaćaju svi ti Slaveni, čiji se broj može odrediti sa kakvih milijun duša, onda se može kazati, da broj hrvatsko-srpskog pučanstva iznosi nešto preko 10 milijuna duša, naime oko četiri milijuna u Srbiji (2.779.000 u pravoj Srbiji), a oko 1.000.000 u Novoj Srbiji, oko pol milijuna u Crnoj Gori, 1.823.000 u Bosni i Hercegovini, 3.043.000 u Hrvatskoj, Slavoniji i u Ugarskoj, a 783.000 u Austriji, u svemu dakle 10.149.000. K tome dolazi još prilatan broj u drugim državama, poimeće u Sjedinjenim Državama, u kojima po svoj prilici živi više od četiri milijuna Hrvata i Srba. Autor veli, da za Srbi isključivo pravoslavni i da njihov broj iznosi preko šest milijuna, od tog 2.779.000 u Staroj Srbiji, oko 750.000 u Novoj Srbiji, oko 450.000 u Crnoj Gori, oko 825.000 u Bosni i Hercegovini, 1.106.000 u zemljama krune ugarske i 106.000 u Austriji. Naprotiv su Hrvati svi rimokatolici te broje preko tri milijuna duša. Od toga otpada 10.000 na Crnu Goru, 386.000 na Bosnu i Hercegovinu, 1.937.000 na zemlje ugarske krune i 677.000 u Austriji.

Preko 900.000 iznosi broj muslimanskih Hrvata i Srba, i to od prilike 250.000 u Novoj Srbiji, od prilike 40.000 u Crnoj Gori i 625.000 u Bosni i Hercegovini. Samo mlađi elementi muslimana priznavaju se sad Hrvatima sad Srbima, dok velika masa neosvijestjenog naroda osjeća sa ostalim muslimanima. Do pred kratko vrijeme oni su se nazivali najradije Turcima. Autor onda prelazi na politički i kulturni razvitak pojedinih zemalja, pa veli, da su pojedine zemlje, koje nastavaju Hrvati i Srbi, sve do početka devetnaestoga stoljeća sad više sad manje jedne od drugih odjelepljene. Oso-

bito je nakon srednjega vijeka ova razlika izbila između katoličkih Hrvata, koji su se nalazili pod ugarskim, mlitačkim, a onda austrijskim gospodstvom i među pravoslavnim Srbima, što su činili pod turskim igom. I tako je u mnogo navrata poimeće u prijašnje vrijeme prevladavalo mišljenje, da su Srbi i Hrvati dva različita naroda ili barem dva različita plemena, mišljenje, koje još i danas vlada ne samo kod Hrvata i Srba, nego i kod tudnjaca. Uistinu pak ne da se ovako mišljenje ni u političkom ni u kulturno-historičkom, a još manje u etnografskom jezičnom pogledu objektivno opravdati, a to se najbolje time osvjeltjuje, što do sada nije nikome uspjelo, da ustali općenitu razliku između Hrvata i Srba. Jedno je međutim sigurno, a to je, da Srbi i Hrvati i Muslimani u hrvatskim i srpskim krajevima govore i pišu jednim te istim jezikom, koji se sad zove srpski, sad opet hrvatski ili opet, poimeće u znanstvenim djelima, hrvatsko-srpskim jezikom.

Nije svakako na odmet, ako se spomene, da su nekada nazivali hrvatsko-srpski jezik i ilirskim, jer se palozilo sa krivoga mišljenja, da su stari Iliiri bili Slaveni, dok su oni bili u istinu poseban narod, čiji su potomci današnji Aarnati. Budući su većim dijelom Hrvati i Srbi zaposjeli područja, koja su nekoć pripadala starom Iliriku, to su se Srbi i Hrvati početkom 19. stoljeća držali direktim potomcima Iliraca. Najveća razlika, koja najviše odlučuje i najviše smeta Hrvatima i Srbima na području jezika jest, što se katolici a u novije vrijeme i muslimani, služe latinskim alfabetom, a pravoslavni ćirilicom, koji je dobio ime od slavenskog apostola Cirila u 9. stoljeću. Ova je ćirilica u istinu samo grčki alfabet, koji se je nadopunio za potrebu slavenskih jezika i koji je onda od ruskoga cara Petra Velikoga početkom 18. stoljeća bio u pogledu slovanog oblića u neku ruku asimiliran latinskom alfabetu. Starije obliće ćirilovskog pisma držalo se je samo u crkvenim knjigama. Ovim se pismom služe svi ujedinjeni i neujedinjeni Slaveni grčkoga obreda, dakle ne samo pravoslavni Srbo-Hrvati, već i Bugari i Rusi zajedno sa Rosinima.

Prelazeći autor na prikaz raznih dijalekata i na konačno ustalene književnog hrvatsko-srpskog jezika, iznosi također i neke razlike, poimeće Hrvata u užoj Hrvatskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini kao primjer i nekih tudjica u našem jeziku. Što se tiče tudjica, veli autor, da je taj broj za to velik, što je činjenica, da je najveći dio područja, na kojem se govori hrvatsko-srpskim jezikom i to bas onih područja, na kojem se temelji modern hrvatsko-srpski književni jezik, kroz više stoljeća bio pod turskim gospodstvom, pa je tamošnje srpsko-hrvatsko pučanstvo uzelo vrlo mnogo turskih, arapskih i perzijskih izraza od Turaka i od one urojenjave vlastele, koji su prešli na muslimanski vjeroispovijest. Kad i samo manje su — veli autor — razlike u gramatici, a i etimološko i fonetičko pisanje jezika pui vježbanju ne čini nikakve razlike. Na koncu veli autor, da hrvatsko-srpski jezik nije samo lijep nego — kao svi slavenski jezici — vrlo težak jezik.

— Ovakvo piše uzvazeni učenjak, jedan od prvih filologa Milan Resetar, sveučilišni profesor u Beču i obe knjige istoga sadržaja namijenjene su u prvom redu učenju našega jezika u praktične svrhe, koje su uslijed teškoga rata postale nužne glediom na osvojene zemlje na Balkanu.

„Obzor“

Domache vijesti.

Kino u korist „Crvenog križa“. Jučer poslije podne odpočele su u ulici Sergija u nekadanjem kinu „Edison“ kinopredstave uz jako birani i lijepi raspored. Mnogobrojno općinstvo, koje je čitavo poslije podne posjećivalo te predstave, zapuščalo ih je spojekom i mirnih živaca. Isti program biti će predveden i danas te toplo preporučamo našem općinstvu, da taj kino posjećuje tim više, jer je u unutarnjosti istoga uzet obzir i na hrvatski jezik a sav čisti prihodi pritiče plemenitoj svrsi „Crvenog križa“. Tko dakle posjećuje predstave tog kina, taj neka znanje, da čini patriotsko djelo, koje je vrijedno svake potpore. Nadamo se, da će uprava kina nastojati, da se općinstvu prikazuju slike iz mravri te takovog sadržaja, koji mu ne će uzrujavati već osladjivati živce te oplemenjavati duša.

Promenadni koncert. Ces. i kr. mornarička glazba svirat će danas, dne 26. ožujka na gate Sv. Teodora u 3 sata poslije podne sljedeći raspored: 1. J. Král: Viribus Unitis, koraciona; 2. F. Schubert: Na moru, pjesma; 3. F. Jaksch: U mornaričkim krugovima, valčik; 4. J. Strauss:

Veseli savjetnik, polka; 5. C. W. Drescher: Što ima novo?, bečke pjesme, potpourvi; 6. J. Šebek: Oj Banovci, hrvatska koraciona.

Plemeniti dar našoj Družbi. Kako čitamo u zagrebačkim novinama, umrla je tamo gospodja pl. Hassek, koja je zapisala i našoj Družbi 10.000 kruna za njezinu plemenitu svrhu. Tu vijest nije samo odmah donijeli u nadi, da će se netko sjemiti pokojnice te ju ojevkojeviti i u Hrvatskom Listu, kao glasiu onoga dijela hrvatskog naroda, kojemu je ona namijenila tako lijepi iznos. Što se nije zblilo, može se jeste dogoditi i u toj nadi zaključujemo: Slava pokojnici!

Iz Dalmacije.

† **Don Božo Macanović.** U Dugopolju je preminuo, u poodmaktoj dobi života, ugledni svećenik don Božo Macanovič. Pokojnik je još od mladih godina bio odusevjeren „narodnjak“, te je stekao velikih zasluga u prvim vremenima narodnih borba u Dalmaciji. Bio je uopće čestit i plemenit čovjek, te uzoran svećenik.

Osudjen radi potvore. Ovih dana vodila se je pred splitskim okružnim sudom rasprava proti Gaju Raduniću, posjedniku i trgovcu iz Kastela, tuženom radi potvore; biva da je au auktor neke anonimne tužbe, sastavljene u njemačkom jeziku, a predane pošti u Zagrebu, kojom se je objedvilno razne vrlo ugledne suce i trgovce po srednjoj Dalmaciji, da vrše spijunsku službu na korist Italije. Ove su osobe radi toga imale velikih neugodnosti, jer je vojnička oblast provela prenatučine i, naravno, uspostavilo se, da se radi o zločinačkoj potvori.

Na temelju kaligrafskog vještastva podignuta je bila optuznica proti Gaju Raduniću kao auktoru spomenute anonimne tužbe.

Interes je u općinstvu za raspravu bio vanredno velik, tim više, što je Raduniću u političkom životu ovog kolara, osobito u Kastelima, igrao neku ulogu. Raspravi je predsjedao e. k. pokr. savjetnik Donati, javnu je optužbu zastupao dr. Ivič dr. odvjetnik u Zadru, a optužbenoga je branio dr. Werk, odvjetnik također iz Zadra. Državni je odvjetnik istaknuo grozotu ovih bezdušnih denuncija i teske posljedice, koje mogu snaći i nevine ljude, pa je tražio eksemplarnu kaznu. Branitelji je dr. Werk u sjajnom govoru kašao da dokaze nevinnost optuženoga, pobijajući mnijenje vještastva.

Na koncu je sudbeni izvjer izrekao osudu, kojom je priznao Gaja Radunića krivim zločina potvore po §. 209. k. z., te ga osudio na 3 godine teske tamnice poostrene jednim tvrdim ležajem svakog mjeseca i jednim postom svake godine na 7. kolovoza.

Branitelji optuženoga uložio je ništovnu žalobu proti osudi, a državni odvjetnik se je prizvao proti odmirjenju kazne.

Javili se iz zarobljenstva. Iz Siveriča javljaju, da je ovih dana puno obitelji uzradovalo vijest, koja će nještiti i druge mome obitelji što ne znaju za svoje sinove. O Ljubomiru Odaku, o kojemu se mislilo, da je izgubljen još u listopadu 1914., nikada glasa. Ali sad se javio iz Asinara, na Sardiniji, da je tamo bio o'premljen iz Srbije sa ostalim zarobljenicima. Javise se također iz istoga mjesta: Petar Čosič, Jovan Jelič, Jovan Eraković, Stuevan Knežević, Mile Barič, Mile Yuković i Marko Modrag, svi iz onoga okružja, a za koje se nije znalo od preko godine dana.

† **Augustin prof. Dobrolovič.** 23. o. mj. preminuo je u Zadru, nakon duže bolesti, u poodmaktoj dobi života, prof. Augustin Dobrolovič, rodom s otoka Raba. Bijaše profesor povjesti i zemljopisa, izvrstan u svojoj stvari. On je bio preudošo za hrvatske srednje škole Kozenov Atlas. U svoje doba bio je imenovan ravnateljem e. k. gimnazije u Kotoru, gdje je ostavio najljepšu uspomenu i u školi i u gradjanskom društvu.

Razne vijesti.

Skuparinski doplatk nizuju svećenstva. Iz Beča se javlja, da je vladu odjelima poboljšati materijalno stanje nižega svećenstva. U to ime stavit će na raspolaganje iznos od 3 milijuna kruna, kao jednokratni skuparinski doplatk.

Žene i učenje prava. Kod ministra nastave u Beču bila je ovih dana ženska deputacija, neka bi vlada dopustila, da žene mogu učiti pravo. Ministar je deputaciju upozorio, da je juristika bez praktične izvježenosti nešto nemogućeg i da treba najprije saznati, što misle mjerodavni krugovi o praktikiranju žena kod suda i kod upravnih oblasti. Ministar je rekao još i to, da

nije ispitano, imadu li žene sposobnosti za učenje prava.

Zabranjene široke suknje i visoke pete.
Glavno zapovjedništvo 6. bavarskog vojnog zbora izdalo je zabranu, da žene ne smiju nositi široke suknje ni visoke pete, jer se sukno i koža mogu bolje upotrebiti za druge potrebne svrhe.

Nadjene velike zalihe masti i slanine. U Osiijeku se od posljednjeg vremena osjećala velika nestašica slanine i masti. Dakako da je oblastima ova nestašica bila sumnjiva, pa je gradsko poglavarstvo odredilo, da se pregledaju sve mesnice i prodavaone, jer se preko potrebe pronašlo 5.260 kg masti i 32.200 kg slanine. Ove pronađene zalihe stavljenе su pod zabranu, te će njima gradsko poglavarstvo dalje raspoglati.

Kupujte i širite „Hrvatski List“

ANTUN KOVAČEV:

Dvije pjesme ili Uspomena mobilizacije i svjetskog rata godine 1914.-1915.

Cijena 70 filira. Naručbe prima bojni mornar **Antun Kovačev** na Njeg. Vel. brodu „PELAGOSA“, PULA, Marinefeldpostamt.

Praktična

slovnica njemačkog jezika za Hrvate.

Sastavio **Antun Knežević**
Cijena K 2-30.

Slovnica je tiskana latinskim slovima. Dobiva se u knjižari **E. Schmidt**, na Foru u Puli.

Popisana stavlja do znanja svim prijateljima i znancima pretružnu vijest, da je njihov ljubljani suprug, otac, tast, odnosno djed, gospodin

Ivan Vičević

posjednik u Škriljevu.

nakon duge i teške bolesti u 79. godini života, providjen otajstvima sv. vjore, dne 23. ožujka u 4 sata poslije podne blago u Gospodinu usnuo.

PULA-ŠKRILJEVO, dne 25. ožujka 1916.

Tugujuća rodbina.

Mjesto svake druge objave.

KINO

Crvenog križa

ULICA SERGIA BROJ 34.

Danas, 26. ožujka 1916.

RASPORED:

Mali elefant.

Ružičasta papuča (glavna uloga Dorit Waxler).

Julij kao gladiator.

Početak u 2*20, 3*30, 4*40, 5*50 poslije podne. ULAZNINA: I. prostor K 1; II. prostor 40 filira.

Svoj k svome! Svoj k svome!

Skladište pokućstva

Filipa Barbalija

PULA

ulica Sissano broj 12.

Obavješćuju se cijenjeni mušterije, da su prispjeli **gvozdeni sklapajući kreveti**, kao i **mali bijeli kreveti za djecu**. — Obavješćuje se također, da za dopunjak već bogatog skladišta, **prispijeva odnosno pokućstvo svake vrsti.**

Izvršuje sve tapetarske popravke brzo i točno.

Svoj k svome! Svoj k svome

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI.

Tko želi uložiti sigurno svoj novac na štednju, tko ima platiti „POSUJILNICI“ interes ili stogod na račun svog duga, tko bi htio u potrebi da digne koliko iz svog uloška kod „POSUJILNICE“,

taj neka se obrati

u „Narodni Dom“ (palača „ISTARSKE POSUJILNICE“) u II. kat na pisarnu Dra. L. SCALIER, odvjetnika i vojničkog branitelja, i to u svaki delavni dan od 9—12 prije te od 3—7 sati poslije podne.

Posujilnica plaća na uloške 4½% kamata.

LAFKADIO HEARN. — DR. BAJA.

Iz dnevnika engleskoga učitelja.

(Pogledi u nepoznati Japan.)

Ako čovjek pomisli na uzasne poteškoće, koje zadaje Japancima studiranje engleskoga jezika, to se mora čudom čuditi okretnosti, kojom se nekoji učenici izrazuju. Njihovi sastavci su za mene od osobitog interesa, ne kao izražaji individualnog karaktera, nego nacionalnog čuvstovanja. Čemu se pak kod tih sastavaka najviše čudim jest činjenica, da oni nemaju nikakvog osobnog obilježja.

I rukopisi od dvadeset engleskih sastavaka pokazuju nekakvu neobičnu obiteljsku sličnost, a izrazili različitosti ne opažam, da ne bi to pravilo okružilo.

Na mom stolu leži jedan od najboljih sastavaka — od prvaka moga razreda — u kojima sam samo nekoje japanizme popravio:

„Mjesec“.

Mjesec sjaji zalosnom čovjeka melankolički, a veselom radosno. Ako putuješ, pobuđuje mjesec u tebi spominjanje na rodno ti kuću i nas obuzima želja za kućom. Tako je n. pr. uzviknuo od izdajice Hojo u Oki prognani car Gođaido, kada je sjaj mjesecevog ugledao nad površinom morskome:

„Mjesec je okrutan“. Mjesec pobuđuje u nama krasno i jedinstveno čuvstvo, ako kroz vedru noć u njega gledamo.

Naša srca bi morala biti čista i blaga kao svjetlo mjeseečeva.

Pjesnici usporedjuju često mjesec s japanskim ocejljnim zrcalom (kagami) i pun mjesec zbija tako izgleda.

Čovjek pun osjećaja uživa u mjesecu i traži si kuću s izgledom na vodu da ga može promatrati i verzove o njemu pjevati.

Najbolja mjesta, odakle možeš mjesec opažati su Tsukigashi i brdo Obasute.

Mjesec sjaji nad dobrima i rdjavima, nad visinom i dolinom i taj prekrasni sjaj nije ni tvoj ni moj, nego je svajući. Ako bacamo pogled na mjesec, moramo u njegovom rastu i padanju učiti sliku prave istine, da je kulminacija svih stvari ujedno i početak njihovog propadanja.*

Tko nije upućen u japanske pedagoške metode, morao bi povjerovati, da navedeni sastavak pokazuje neki prastari način mišljenja ili da je od kakve osobite fantazije. Ali to ne postoji, jer ja nalazim istih misli i usporedba u trideset drugih sastavaka o istoj temi. I zaista, zadace mnogih srednjoskolaca o istoj stvari pokazuju i smišleno kao i osjećajima veliku sličnost, a to ni najmanje ne upliše njihovog čara.

Općenito pokazuje japanski učenik i obzirom na uobražavanje (utvaranje) malo originalnosti. Njegova mašta je bila već prije mnogo stolina godina za njega stvorena, dijelom u Kini dijelom pak u njegovoj vlastitoj otadžbini.

Već u djetinjstvu ga se podučava, da promatra i čuti naravne ljepote na način osobitih majstora, koji su s nekoliko poteza kistom mogli prikazati na papiru suglasje boja kod mraznog svitanja zore, podnevno žara, ili jesenske večeri. Za cijelog svog djetinjstva i dječake dobi uči Japancu usaditi si u glavu i u srce najljepše misli i usporedbe iz svoje stare narodne literature. Svaki je dječak naučio, da oblik „Fuji“ nalici bijeloj na pola otvorenoj lepezi, koja naopako na nebu lebdi, kad se podigne prema plavetnome nebu. Svaki dječak znađe, da trešnja u punom cvatu nalici drvu na koje su se s nebesa spustili ružičasti ljetni oblaci. Svaki dječak poznaje pripodobu stalnog padajućeg lišća na snježnu površinu s njezinim potezima kista, kojima se bilježi tekst na bijelom papiru. Svaki dječak i svaka djevojčica poznaje sihuove, koji usporedjuju tragove mačjih šapa u enjegu s cvatom sljive, a i pripodobu utiska Bokusi (drvenih cipela) u snijegu s japanskim znakom za broj dva.

(Nastavak slijedi.)